

SAĞLIK BİLİMLERİ ALANINDAKİ ÖĞRENCİLERİN E-ÖĞRENMEYE YÖNELİK TUTUMLARI İLE BAŞARI MOTİVASYONLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

THE RELATIONSHIP BETWEEN ATTITUDES TOWARDS E-LEARNING AND SUCCESS MOTIVATIONS OF STUDENTS IN THE FIELD OF HEALTH SCIENCES

Filiz ERSÖĞÜTÇÜ¹ Enes ÇALIŞKAN² Maral KARGIN³

¹ Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Elazığ, Türkiye

² İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya, Türkiye

³ İlim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kıbrıs.

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada sağlık bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumları ile başarı motivasyonları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı kesitsel araştırma desenindeki bu çalışma Kasım 2020- Aralık 2020 tarihleri arasında Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim görmekte olan 575 öğrenciyle tamamlanmıştır. Verilerin toplanmasında çevirim içi anket yöntemi kullanılarak; Kişisel Bilgi Formu, Beklenti-Değer Teorisini Temel Alan Başarı Motivasyonu Ölçeği (BDTÖ) ve E- Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği (EÖYT) uygulanmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalamalarının (20,92±2,88) olduğu, çoğunluğun kadın ve hemşirelik bölümü öğrencisi olduğu tespit edilmiştir. BDTÖ toplam puanı (28,87±6,47) olduğu, EÖYT toplam puanının (56,07±9,29) olduğu bulunmuştur. BDTÖ toplam puanı ile EÖYT toplam puanı, EÖYT yakınlık alt boyutu ve yaş arasında iki yönlü pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür (p<0.05).

Sonuç: Çalışma öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının ve başarı motivasyonu düzeylerinin ortalama seviyede olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin başarı motivasyonu düzeylerinin öğrenmeye yönelik olumlu tutumlar üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, sağlık bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin motivasyon düzeylerinin e-öğrenmeye devam etme ve başarılı olmalarında önemli bir faktör olduğu görülmüştür. Bu nedenle e-öğrenme sürecinde öğrencilerin başarılı olabilmesi ve başarılı olduğu durumda bu başarının sürekliliğinin sağlanabilmesi için, öğrencilerin ödül ve teşvik sistemleri ile desteklenmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Başarı Motivasyonu, E-öğrenme, Pandemi

ABSTRACT

Aim: In this study, it was aimed to determine the relationship between the attitudes towards e-learning and success motivation of students studying in the field of health sciences.

Methods: This study in a descriptive cross-sectional research design was completed with 575 students studying at the Faculty of Health Sciences between November 2020 and December 2020. By using the online survey method in collecting data; Personal Information Form, Achievement Motivation Scale Based on Expectation-Value Theory (BDTÖ) and Attitude Scale Towards E-Learning (EÖYT) were applied.

Results: It was determined that the average age of the participants was 20.92 ± 2.88, mostly women and students of the nursing department. It was found that the total score of BDTÖ was (28.87 ± 6.47), and the total score of EÖYT was (56.07 ± 9.29). It was observed that there was a two-way positive significant relationship between the total score of the BDTÖ and the total score of EÖYT, the susceptibility sub-dimension of EÖYT, and age (p < 0.05).

Conclusion: The study showed that students' attitudes towards e-learning and their motivation for success are at average levels. It was observed that as the motivation level of students increased, their positive attitudes towards e-learning also increased. As a result, it has been observed that the motivation levels of the students studying in the field of health sciences are an important factor in continuing e-learning and being successful. For this reason, it may be suggested that students be supported with reward and incentive systems in order to ensure that students are successful in the e-learning process and to ensure the continuity of this success in case they are successful.

Keywords: E-learning, Motivation for Success, Pandemic

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Filiz ERSÖĞÜTÇÜ, Doç.Dr, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Elazığ, Türkiye **E-mail:** fersogutcu@firat.edu.tr

Bu makaleye atıf yapmak için / Cite this article: Ersöğütçü, F., Çalışkan E., & Kargin, M. (2024). Sağlık Bilimleri Alanındaki Öğrencilerin E- Öğrenmeye Yönelik Tutumları ile Başarı Motivasyonları Arasındaki İlişki. *Gevher Nesibe Journal of Medical & Health Sciences*, 9(2), 284-292. <http://doi.org/10.5281/zenodo.11374911>

*Bu çalışma, Uluslararası Pandeminin Ruh Sağlığına Yansımaları ve Psikososyal Bakım Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

E-öğrenme, teknoloji ile öğretim süresi içerisinde öğretmen ve öğrencinin fiziksel olarak aynı ortamda olmasını gerektirmeyen öğretim yöntemidir (Baygeldi, Öztürk & Dikkartın Övez 2021). Son yıllarda hem akademik hem de mesleki eğitim için birçok kitleye yönelik e-öğrenme sistemlerinin geliştirilmesinde ve kullanımında hızlı bir artış yaşanmıştır (Ustaoğlu 2020). Çeşitli elektronik eğitim platformlarının kullanımına dayanan e-öğrenme, geleneksel sistemden önemli ölçüde farklıdır ve bilgi edinme, kontrol ve değerlendirme biçimleri de dahil olmak üzere tüm eğitim sürecini tamamen değiştirir.

E-Öğrenmenin birçok avantajı vardır, ancak yalnızca geleneksel eğitim biçimlerine bir ek olarak düşünülebilir (Mukhametshin et. al. 2021). Geleneksel yüz yüze öğretimi çeşitli faktörlerin zorlaştırdığı durumlarda çevrimiçi öğrenme kaynaklara daha iyi erişim sağlayabilir. Bu nedenle yükseköğretimde eğitim teknolojisi ve e-öğrenme stratejilerinin entegrasyonuna ve kullanım sıklığının artmasına büyük önem verilmiştir. Bazı ülkelerde, hemşirelik eğitiminde e-öğrenmeye doğru aşamalı bir geçiş görülmüştür (Guillasper, Soriano & Oducado 2020). Öğrencinin motivasyonunun öğrenme sürecinde kilit bir unsur olduğu ve teknolojinin öğrencileri öğrenmeye motive etmek için önemli bir araç olduğu sağduyuludur (Caldeira, Lopes, Costa & Figueiredo 2020). Akademik motivasyon, öğrencinin akademik başarısına önemli bir katkıda bulunur (Wang, Lee & Hoque 2023). Başarı motivasyonları, beklenti değer teorisi, bireysel beklentiler ve değer algıları ile açıklanır. Buradaki beklenti ise; başarı beklentisini ifade eder ve bu yeterlilik algısı ve inancıyla açıklanır (Kuloğlu 2020).

Motivasyonel faktörler, öğrencilerin performanslarının ve akademik yaşamlarının en önemli ve etkili faktörlerinden biridir ve bu faktörlerle ilişkili olan başarı duygularının rolü çok önemlidir (Afzalzadeh, Maktababi, Behrpxy & Hajiyakhchali 2021). Öğrenci motivasyonu akademik performansın ve üniversitedeki kalıcılığın da yordayıcısıdır (Robbins et al. 2004).

Ülkemizde kısmen uygulanmakta olan uzaktan eğitim faaliyetleri, COVID-19 salgını, 6 şubat depremi gibi doğa üstü sebeplerle yurt genelinde veya bazı bölgelerinde uygulanmaya başlanmıştır. Bu araştırmanın amacı, uzaktan lisans eğitimi alan sağlık bilimleri öğrencilerin e eğitime karşı tutumları ve bu tutumlarının başarı motivasyonları üzerindeki etkilerini belirlemektir.

MATERYAL METOT

Araştırmanın Modeli

Araştırma kesitsel tanımlayıcı araştırma deseni kullanılarak yapılmıştır.

Araştırmanın Değişkenleri

Bağımlı Değişkenler: Öğrencilerin e- öğrenmeye yönelik tutumları ile başarı motivasyonları

Bağımsız Değişkenler: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş cinsiyet, okuduğu bölüm, sınıf,

Araştırmanın Sınırlılığı

Bu araştırma Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde okuyan öğrenciler ile sınırlıdır. Araştırmanın zaman faktörü göz önünde bulundurularak sadece belirli bir sürede yapılması, tek bir fakülte öğrencilerinin çalışmaya alınması çalışmanın diğer sınırlılığını oluşturmuştur.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde kayıtlı 1632 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleme Epi İnfö programı kullanılarak, %99 güven aralığı, % 5 hata payı ile 472 olarak belirlenmiş, araştırma çalışmaya katılmayı kabul eden 575 öğrenci ile tamamlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel Bilgi Formu, araştırmaya katılan hastaların tanıtıcı bilgilerini içeren, araştırmacı tarafından hazırlanan formdur .

Beklenti-Değer Teorisini Temel Alan Başarı Motivasyonu Ölçeği: Saritepeci & Durak (2016) tarafından beklenti-değer teorisi temel alınarak oluşturulan ölçek 8 madde ve iki alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlardan beklenti alt boyutunda 2 ve değer alt boyutunda 6 madde bulunmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 8, en yüksek puan ise 40'tır. Ölçeğin geneli için hesaplanan Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .87'dir (Saritepeci & Durak 2016).

E-Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği (EÖYT): Ölçek, 20 madde ve iki alt boyuttan oluşmaktadır (E-öğrenmeye Yatkınlık (EÖY) ve E-öğrenmeden Kaçınma (ÖYK). Ölçeğin Türkiye'ye uyarlaması aşamasında yapılan analizlerde ölçeğin güvenirlik tahmini için Cronbach Alfa katsayısı değerini EÖY alt boyutu için 0.93 ve EÖK alt boyutu için 0.84 olarak belirlenmiştir. EÖYT ölçeğinin toplam Cronbach Alfa katsayı değeri ise 0.93 olarak bulunmuştur (Haznedar 2012).

Verilerin toplanması

Araştırma için öncelikle, Fırat Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu (Belge No: 97132852/302.14.01/) ve Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nden gerekli izin alınmış olup, veriler izni takip eden 1 ay içinde toplanmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılara mobil/internet ağ sistemi ile google forms anket yöntemi kullanılarak anket ve ölçekler ulaştırılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan google forms 4 aşamadan oluşmuştur. İlk kısımda 'bilgilendirilmiş gönüllü olur formu' ile katılımcıya araştırma hakkında bilgilendirme yapıp onamı alınacak, ikinci kısımda araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu, üçüncü kısımda Beklenti-Değer Teorisini Temel Alan Başarı Motivasyonu Ölçeği, dördüncü bölümde ise E-Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği (EÖYT) uygulanacaktır. Verilerin toplanmasının her bir katılımcı için yaklaşık 5-10 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Google Forms anket yöntemi ile elde edilen verilerinin excel programından alınıp istatistiksel işlemleri için lisanslı SPSS 22 paket programı kullanılmıştır. $p < 0.05$ istatistiksel anlamlılık olarak kabul edilmiştir. Ölçek puanlarının normal dağılıma uygunluk kontrolünde Shapiro Wilks testi; tanımlayıcı istatistikler olarak frekans, yüzde, ortalama; sosyo demografik özelliklere ve bazı parametrelere göre ölçek puanları arasındaki farklılıklarda t testi, varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1'e baktığımızda araştırmaya katılan sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin yaş ortalamalarının $20,92 \pm 2,88$ olduğu, cinsiyet dağılımında 483 kişi (%84,0) ile kadınların çoğunluğu oluşturduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların yarısına yakınının (%43,5) hemşirelik öğrencisi olduğu ve sadece %5,7'lik kısmının bilgisayar kullanmayı çok iyi bildiği görülmüştür. Öğrencilerin %21 lik kısmının 1 yıldan fazla, %29,4'lük kısmının 4-7 yıl arası, %36,2'lik kısmının ise 7 yıldan fazla süredir bilgisayar ve internet kullandığı ve yarısından fazlasının (%64,0) uzaktan eğitim derslerine bağlanırken telefon kullandığı saptanmıştır. Katılımcıların çoğunluğunun (%72,5) e-öğrenme (uzaktan eğitim) uygulamalarına katılım sürelerinin 2 yılı geçmediği, yarısına yakınının (%41,7) daha önceki yıllarda hiç uzaktan eğitim dersi almadığı anlaşılmıştır. Daha öncesinde e-öğrenme ile eğitim alan sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin sadece %9'nun eğitimini yarıda bıraktığı ve e-öğrenmeyi çok heyecan verici bulan öğrencilerin %2,8 oran ile azınlığı oluşturduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1. Sosyodemografik Değişkenler

Değişkenler (n:575)	Min- Max	Ort ± SS
Yaş	18-53	20,92±2,88
	n	%
Cinsiyet		
Kadın	483	84,0
Erkek	92	16,0
Bölüm		
Hemşirelik	250	43,5
Ebelik	168	29,2
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	68	11,8
Beslenme ve Diyetetik	89	15,5
Bilgisayar kullanabilme durumu		
Bana yetecek kadar biliyorum	336	58,4
Biliyorum	206	35,8
Çok iyi biliyorum	33	5,7
Bilgisayar ve internet kullanım süresi		
1 yıldan az	77	13,4
1-3 yıl	121	21,0
4-7 yıl	169	29,4
7 yıldan fazla	208	36,2
Uzak eğitim derslerine katılım için kullanılan cihaz		
Bilgisayar	193	33,6
Tablet	14	2,4
Akıllı Telefon	368	64,0
Kaç dönemdir e-öğrenme (uzaktan eğitim) uygulamalarına katılıyor		
0-2 yıl	417	72,5
3-5 yıl	154	26,8
6-8 yıl	4	0,7
Daha önceki yıllarda almış olduğu e-dersten (uzaktan eğitim) başarısız olma durumu		
Daha önce hiç uzaktan eğitim dersi almadım	240	41,7
Hiç başarısız olmadım	223	38,8
Bir kez başarısız oldum	75	13,0
İki veya daha fazla kez başarısız oldum	37	6,4
Daha önce katılım sağlanan bir e-dersi (uzaktan eğitim) yarım bırakma durumu		
Daha önce uzaktan eğitim dersi almadım	177	30,8
Evet	52	9,0
Hayır	346	60,2
E-öğrenme(uzaktan eğitim) derslerinin öğrencide uyandırdığı heyecan hissi derecesi (0: hiç heyecan verici değil, 5 çok heyecan vericidir)		
0	164	28,5
1	147	25,6
2	124	21,6
3	90	15,7
4	34	5,9
5	16	2,8

Tablo'2 ye baktığımızda BDTÖ toplam puanın 28,87±6,47, EÖYT toplam puanının 56,07±9,29, EÖYT yatkınlık alt boyutu puanının 24,04±10,28 ve EÖYT kaçınma alt boyutu puanının 32,02±6,34 olduğu saptanmıştır. Bu bulgulara göre sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin derse yönelik motivasyon düzeylerinin ve e- öğrenmeye yönelik tutum düzeylerinin ortalama seviyede olduğu görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin e öğrenmeye yatkınlık düzeyleri orta seviyedeysen, e-öğrenmeden kaçınma düzeylerinin yüksek seviyede olduğu saptanmıştır.

Tablo 2. Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Beklenti-Değer Teorisini Temel Alan Başarı Motivasyonu Ölçeği (BDTÖ) Toplam Puanı, E-Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği (EÖYT) Toplam Puanı ve EÖYT Yatkinlık-Kaçınma Alt Boyut Puanları

Ölçekler (n:575)	Min	Max	Ort ± SS
BDTÖ Toplam Puan	8,00	40,00	28,87±6,47
EÖYT Toplam Puan	20,00	100,00	56,07±9,29
EÖYT Yatkinlık Alt Boyutu	10,00	50,00	24,04±10,28
EÖYT Kaçınma Alt Boyutu	10,00	50,00	32,02±6,34

Eldedilen ölçek puan ortalamaları ile katılımcıların sosyodemografik özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiği Tablo 3'e baktığımızda cinsiyet ile EÖYT toplam puanı ve EÖYT yatkinlık alt boyutu arasında oldukça anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Bu bulgu bize erkeklerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının kadınlara kıyasla daha olumlu olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin bulunduğu bölüm ile EÖYT kaçınma alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık olduğu göze çarpmıştır ($p<0.05$). Bu sonuçtan, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon öğrencilerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere kıyasla, e-öğrenme ile eğitim almaktan daha fazla hoşnutsuz hissettiği saptanmıştır. Bilgisayar kullanabilme durumu ile EÖYT toplam puanı ve EÖYT yatkinlık arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p<0.05$) ve bilgisayar kullanmayı iyi bilen öğrencilerin bilgisayar kullanmayı iyi bilmeyen öğrencilere nazaran, e-öğrenme ile eğitim almaya daha olumlu baktığını göstermiştir. Bilgisayar ve internet kullanım süresi ile EÖYT toplam puan arasında istatistiksel olarak bir fark olduğu ($p<0.05$) ve uzun yıllardır bilgisayar ve interneti aktif olarak kullanan kişilerin kullanmayanlara kıyasla e-öğrenme ile eğitim almaya daha olumlu baktığı anlaşılmıştır. E-öğrenme ile eğitim alma süresi ile EÖYT arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Bu sonuç uzun yıllardır e-öğrenme ile eğitim alan öğrencilerin bu yöntemle eğitim almaya daha pozitif baktığını göstermiştir. Daha önce e-öğrenme ile alınan derslerde başarısız olma durumu ile BDTÖ toplam puan, EÖYT toplam puan ve EÖYT yatkinlık alt boyutu puanı arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Bu bulgu bize, daha öncesinde e-öğrenme ile aldığı derslerde hiç başarısız olmayan öğrencilerin motivasyon düzeylerinin daha yüksek olduğu ve e-öğrenme ile eğitim almaya daha olumlu baktıkları anlaşılmıştır. Son olarak e-öğrenmenin öğrencide uyandırdığı heyecan hissi derecesi ile BDTÖ toplam puan, EÖYT toplam puan, EÖYT Yatkinlık ve Kaçınma alt boyutları arasında oldukça anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Bu sonuç bize, e-öğrenme ile eğitim almanın heyecanlı bir his olduğunu söyleyen öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının pozitif yönde olduğu ve motivasyon düzeylerinin daha yüksek olduğu, e-öğrenmeden heyecan hissetmeyen öğrencilerin ise e-öğrenme ile eğitim almadan kaçınma davranışlarının daha yüksek olduğunu göstermiştir.

Tablo 3. Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Sosyodemografik Özellikleri, Beklenti-Değer Teorisini Temel Alan Başarı Motivasyonu Ölçeği (BDTÖ) Toplam Puanı, E-Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği (EÖYT) Toplam Puanı ve EÖYT Yatkinlık-Kaçınma Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki

Değişkenler	BDTÖ Puan Ort±SS	Toplam	EÖYT Toplam Puan Ort±SS	EÖYT Yatkinlık Alt Ort±SS	EÖYT Kaçınma Alt Boyutu Ort±SS
Cinsiyet					
Erkek	27,94±7,82		59,41±9,20	27,04±11,48	32,36±6,60
Kadın	29,05±6,18		55,43±9,18	23,47±9,94	31,96±6,29
**T/p	-1,281/.203		3,806/.000	2,788/.006	0,566/.571
Bölüm					
Hemşirelik	29,02±6,75		56,66±8,85	24,10±10,55	32,56±6,47
Ebelik	29,01±6,16		55,36±8,38	23,55±9,76	31,80±5,94
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	27,91±7,36		55,58±12,00	22,55±10,23	33,02±5,88
Beslenme ve Diyetetik	28,91±5,51		56,10±9,81	25,94±10,38	30,15±6,71
**F/p	0,574/.632		0,729/.535	1,622/.183	3,863/.009
Bilgisayar kullanabilme durumu					
Bana yetecek kadar biliyorum	28,70±6,12		55,15±8,55	9,38±0,51	32,18±6,16
Biliyorum	28,90±6,94		56,88±9,89	10,59±0,73	31,97±6,40
Çok iyi biliyorum	30,39±6,94		60,33±11,14	14,34±2,49	29,60±14,34
**F/p	1,020/.361		5,989/.003	7,578/.001	0,808/.446
Bilgisayar ve internet kullanım süresi					
1 yıldan az	28,41±6,61		54,25±10,70	23,45±9,16	30,80±6,91
1-3 yıl	28,13±6,39		55,97±7,48	24,00±9,44	31,97±6,20
4-7 yıl	28,87±6,38		55,22±9,15	22,87±10,15	32,34±6,03
7 yıldan fazla	29,47±6,53		57,48±9,65	25,24±11,14	32,24±6,44
**F/p	1,257/.288		3,084/.027	1,759/.154	1,183/.315
Uzak eğitim derslerine katılım için kullanılan cihaz					
Bilgisayar	29,20±6,11		56,53±9,38	24,65±10,41	31,88±6,51
Tablet	26,07±9,00		55,21±9,52	23,71±7,82	31,50±6,03
Akıllı Telefon	28,80±6,54		55,85±9,25	23,73±10,30	32,11±6,27
**F/p	1,579/.207		0,399/.671	0,507/.603	0,135/.874
Kaç dönemdir e-öğrenme (uzaktan eğitim) uygulamalarına katılıyor					
0-2 yıl	28,60±6,44		56,17±9,65	24,20±10,17	31,97±6,44
3-5 yıl	29,57±6,50		55,44±7,71	23,33±10,43	32,11±6,06
6-8 yıl	29,75±8,46		68,75±18,60	34,50±11,50	34,25±7,13
**F/p	1,302/.273		4,139/.016	2,506/.083	0,276/.759
Daha önceki yıllarda almış olduğu e-dersten (uzaktan eğitim) başarısız olma durumu					
Daha önce hiç uzaktan eğitim dersi almadım	28,32±6,06		55,39±9,86	23,49±9,79	31,90±6,50
Hiç başarısız olmadım	30,02±5,97		57,02±8,21	25,49±10,65	31,53±6,30
Bir kez başarısız oldum	29,13±6,56		56,93±10,37	24,02±10,78	32,90±5,85
İki veya daha fazla kez başarısız oldum	25,00±9,48		52,94±8,62	18,94±8,18	34,00±6,17
**F/p	7,644/.000		2,844/.037	4,836/.002	2,166/.091
Daha önce katılım sağlanan bir e-dersi (uzaktan eğitim) yarım bırakma durumu					
Daha önce uzaktan eğitim dersi almadım	28,46±5,96		55,79±9,28	23,67±10,39	32,11±6,16
Evet	25,71±7,69		52,28±10,71	22,17±9,13	30,11±7,60
Hayır	29,56±6,93		56,78±8,94	24,51±10,37	32,26±6,19
**F/p	8,723/.000		5,473/.004	1,337/.263	2,640/.072
E-öğrenme(uzaktan eğitim) derslerinin öğrencide uyandırdığı heyecan hissi derecesi (0: hiç heyecan verici değil, 5 çok heyecan vericidir)					
0	25,62±7,50		51,49±6,91	16,37±6,53	35,12±6,02
1	28,21±6,12		53,38±8,77	21,35±7,51	32,03±6,16
2	30,41±4,73		56,80±6,96	25,58±8,14	31,21±5,12
3	30,67±4,74		61,30±7,84	31,61±7,97	29,68±5,97
4	33,79±3,79		64,58±8,39	37,29±7,99	27,29±5,26
5	35,75±4,09		74,43±11,26	44,75±5,92	29,68±9,37
**F/p	22,370/.000		48,787/.000	104,198/.000	16,941/.000

*Independent Samples T Test

**One-Way-Anova

Tablo 4 incelendiğinde BDTÖ toplam puanı ile EÖYT toplam puanı, EÖYT yatkinlık alt boyutu ve yaş arasında iki yönlü pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Bu sonuca göre, derslere karşı motivasyon düzeyi yüksek olan öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının daha olumlu düzeyde olduğu ve yaş arttıkça derslere karşı motivasyon düzeyinin de arttığı anlaşılmıştır. Ayrıca BDTÖ toplam puanı ile EÖYT kaçınma alt boyutu arasında iki yönlü negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Bu yargıya göre, öğrencinin başarı motivasyonu düzeyi arttıkça e-öğrenme ile eğitim almadan kaçınma isteğinin azaldığı belirlenmiştir.

Tablo.4: Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Beklenti-Değer Teorisini Temel Alan Başarı Motivasyonu Ölçeği (BDTÖ) Toplam Puanı, E-Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği (EÖYT) Toplam Puanı, EÖYT Yatkinlik-Kaçınma Alt Boyut Puanları ve Yaş Arasındaki Korelasyon İlişkisi

	EÖYT Toplam Puan	EÖYT Yatkinlik Alt Boyutu	EÖYT Kaçınma Alt Boyutu	Yaş
BDTÖ Toplam Puan	.372**	.393**	-.092**	.105*

** Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır (2-uçlu).

TARTIŞMA

COVID-19 pandemisi sürecinde sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumları ile başarı motivasyonları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırmanın bulguları ilgili literatür bilgileri doğrultusunda tartışılmıştır.

Araştırmada erkeklerin e-öğrenmeye yönelik olumlu tutumlarının kadınlardan daha fazla olduğu bulunmuştur. Öğrencilerle yapılmış benzer bir çalışmada da erkeklerin kadınlara kıyasla e-öğrenmeye daha olumlu baktıkları görülmüştür (Neroni, 2019). Yapılmış bir başka çalışmada ise e-öğrenme ortamındaki öğrencilerin içsel motivasyon düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmıştır (Fırat, 2018). Kadın ve erkek arasında oluşan tutum farkının kadınların zamanlarını ve çabalarını yönetmede daha iyi olma eğiliminde olmaları, basit bilişsel stratejileri daha sık kullanmak istemeleri ve başkalarıyla erkeklerden daha fazla temas kurmaları veya kurmak istemeleri nedeniyle oluştuğu söylenebilir (Ruffing, 2015).

Araştırma bulgularına baktığımızda, bilgisayar kullanmayı iyi bilen öğrencilerin bilgisayar kullanmayı yeterince bilmediğini ifade eden öğrencilere kıyasla, e-öğrenme metoduna daha olumlu baktığı anlaşılmıştır. Araştırma bulgumuzu destekler yönde çok uluslu öğrencilerle yapılan bir çalışmada, öğrenciler iyi bir bilgisayara sahip olmamak ve bilgisayarı yeterince iyi kullanamamaktan kaynaklı e-öğrenme metodunda zorluk yaşayabileceklerini düşündüklerini, bu nedenle e-öğrenme metoduna olumlu bakmadıklarını belirtmişlerdir (Fidalgo, 2020). Elde edilmiş bu sonuçlar, öğrencilerin kontrolleri dışındaki ekipman ve uygulama yetersizliği nedeniyle derse motivasyon ve uyumda problemler yaşayabileceklerini düşüncelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmanın bir başka sonucuna göre, uzun yıllar e-öğrenme ile eğitim alan öğrencilerin, daha önce hiç e-öğrenme metodunu denememiş veya az deneyimlemiş öğrencilere kıyasla e-öğrenme yöntemine daha olumlu baktığı saptanmıştır. Araştırma bulgumuza benzer yönde belirli bir süre uzaktan eğitim almış çok uluslu öğrencilerle yapılmış bir çalışmada öğrencilerin çoğunluğu ulaşımına daha az para ve zaman harcayarak, istedikleri mekândan daha verimli şekilde eğitim aldıklarını ifade etmişlerdir. COVID-19 sürecinde öğrencilerle yapılmış benzer bir çalışma öğrencilerin COVID-19 sürecinde uzaktan eğitim ile ilk defa karşılaşmış olmaları, uzaktan eğitime aşına olmamaları ve evde uygun ortamı oluşturamamaları gibi engeller nedeniyle uzaktan eğitim sürecinde problemler yaşadıklarını belirtmişlerdir (Özkan, 2021). Bu sonuç araştırma bulgumuza benzer olarak daha önce e-öğrenme metodu ile hiç eğitim almamış olmanın e-öğrenme yöntemine olan yönelimi de olumsuz etkilediğini göstermektedir.

Araştırmanın bir başka bulgusuna göre, daha öncesinde e-öğrenme ile aldığı derslerde hiç başarısız olmayan öğrencilerin motivasyon düzeylerinin daha yüksek olduğu ve e-öğrenme ile eğitim almaya daha olumlu baktıkları anlaşılmıştır. Yapılmış başka bir çalışmada ise e-öğrenme konusunda kaygılı olduğunu belirten öğrenciler yaşadıkları bu kaygının, daha öncesinde hiç e-öğrenme yöntemi ile ders almamış olmalarına ve bu yeni deneyimlenmemiş metot nedeniyle derse odaklanma ve motivasyon kazanma konusunda problem yaşadıklarını belirtmişlerdir (Hebebe, 2020). Oluşan bu durumun öğrencilerin daha önce deneyimlemedikleri durum bir durum karşısında yaşadıkları kafa karışıklığı ve uyum problemlerinden kaynaklandığı ve bu uyum sorunun eğitimcilerle ve doğru metotlarla çözümlenerek öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik başarı motivasyonlarının artırılacağı söylenebilir.

Ayrıca araştırmada, e-öğrenme ile eğitim almanın heyecanlı bir his olduğunu söyleyen öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının pozitif yönde olduğu ve motivasyon düzeylerinin daha yüksek olduğu, e-öğrenmeden heyecan hissetmeyen öğrencilerin ise e-öğrenme ile eğitim almadan kaçınma davranışlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırma bulgumuzla paralel olarak

yapılmış çok uluslu öğrencilerin katıldığı bir çalışmada, e-öğrenme hakkında olumlu düşünceye sahip olan öğrencilerin çoğunun aldığı e-öğrenme eğitimi metodundan memnun olduğunu ya da e-öğrenme ile eğitim almaya devam etmeye istekli ve heyecanlı olduğu görülmüştür (Fidalgo, 2020). Yine e-öğrenme ile geleneksel öğrenme arasındaki tercih sırasını ölçmek için sağlık bilimleri öğrencileri ile yapılmış sistematik bir inceleme çalışması sonucunda geleneksel yöntemle kıyasla uzaktan eğitim yönteminden daha fazla memnuniyet duydukları görülmüştür. Araştırma bulgumuzun aksi yönde, üniversite öğrencileri ile yapılmış çalışmada, çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunun uzaktan eğitimden oldukça düşük düzeyde tatmin hissettikleri ve bu nedenle e-öğrenme ile eğitim almak istemedikleri görülmüştür (Illarionova, 2021). Ayrıca Türkiye’de yapılmış bir çalışmada da öğrencilerin çoğunluğunun yetersiz ekipman, altyapı sorunları ve etkileşim problemleri nedeniyle e-öğrenmeye pozitif bakmadığı tespit edilmiştir. (Hebebe, 2020). Sonuçlar arasında meydana gelen bu farklılıkların, öğrencilerin sosyodemografik özellikleri, çalışmaların gerçekleştiği zaman dilimi, öğrencilerin yaşadığı maddi problemler ve e-öğrenmeye ulaşımında yaşadıkları çeşitli problemler gibi birçok faktör neden olmuş olabilir.

Araştırma sonucunda, derslere karşı motivasyon düzeyi yüksek olan öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının daha olumlu düzeyde olduğu ve yaş arttıkça derslere karşı motivasyon düzeyinin de arttığı anlaşılmıştır. Araştırma bulgumuza benzer çok uluslu öğrencilerle yapılmış bir çalışmada da motivasyon düzeyi yüksek olan öğrencilerin e-öğrenmeye olumlu baktığı görülürken, okul ortamı dışındaki ortamlarda derse yeterince motive olamamaktan tereddüt eden öğrencilerin ise uzaktan eğitime olumlu bakmadığı görülmüştür. Ayrıca yaşın motivasyon düzeyini artırdığına dair araştırma bulgumuza benzer olarak, yaş arttıkça öğrencilerin farklı öğrenme stratejilerini daha çok kullandığı ve yeni yöntemlere daha olumlu baktığı anlaşılmıştır (Fidalgo, 2020). Yapılmış başka bir çalışmada ise öğrencinin maddi zorluklarının bulunması, yarı zamanlı öğrenci olmak ve okula uzak bir yerde yaşamının öğrencinin çalışma motivasyonunu bir dereceye kadar olumlu etkilediği bu motivasyonunun da e-öğrenmeyi tercihe yönelttiği görülmüştür (Benabderrazık,2021). Bireyin yaşadığı motivasyon düşüklüğü, öz disiplinin sağlanamaması ve sosyoekonomik düzeyin düşük olması gibi faktörler, uzaktan eğitimin önündeki kişisel engeller olarak görülebilir. Üniversite öğrencileri yapılan çalışmada COVID-19 sürecinde motivasyon eksikliğinin uzaktan eğitimin önünde büyük bir engel olduğu saptanmıştır. Bu nedenle öğrencilerin uzaktan eğitim yöntemini benimsemesinde ve bu eğitim yönteminde başarılı olabilmeleri için, öğrencilerin motivasyon düzeyleri dikkate alınması gereken önemli bir noktayı oluşturduğu söylenebilir.

Motivasyon eksikliği, öz disiplini sağlayamama ve düşük sosyoekonomik düzey, çalışmada uzaktan eğitimin önündeki kişisel engeller olarak belirlenmiştir. Hemşirelik ve diğer üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalarda COVID-19 sürecinde motivasyon eksikliğinin uzaktan eğitimin önünde önemli bir engel olduğu belirlenmiştir (Ramos-Morcillo ve ark., 2020). Bu nedenle uzaktan eğitimin başarısının artırılmasında öğrencilerin motivasyon düzeylerinin de dikkate alınması gereken önemli bir nokta olduğu görülmüştür.

SONUÇ

Çalışma öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının ve başarı motivasyonu düzeylerinin ortalama seviyede olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin başarı motivasyonu düzeyi arttıkça e-öğrenmeye yönelik olumlu tutumlarının da arttığı görülmüştür. Sonuç olarak, sağlık bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin motivasyon düzeylerinin e-öğrenmeye devam etme ve başarılı olmalarında önemli bir faktör olduğu görülmüştür. Bu nedenle e-öğrenme sürecinde öğrencilerin başarılı olabilmesi ve başarılı olduğu durumda bu başarının sürekliliğinin sağlanabilmesi için, öğrencilerin ödül ve teşvik sistemleri ile desteklenmesi önerilebilir.

Teşekkür

Çalışmaya katılım sağlayarak destek veren tüm öğrencilere teşekkür ederiz.

Çıkar Çatışması

Tüm yazarlar herhangi bir çıkar çatışması belirmemişlerdir.

Finansman

Çalışmanın herhangi bir aşamasında finansman destek alınmamıştır.

KAYNAKLAR

- Afzalzadeh, M., Maktababi, G., Behrppxy, N., & Hajiyakhchali, A. (2021). E Effect Of Positive Achievement Emotion Training On Academic Motivation And Academic Boredom İn Students Of Dezful University Of Medical Sciences. *Journal Of Advanced Pharmacy Education & Research* Jan-Mar, 11(S1), 63.
- Baygeldi, M., Öztürk, G., & Dikkartin Övez, F. T. (2021). Pandemi Sürecinde Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Çevrimiçi Öğrenme Hazır Bulunuşluk Ve E-Öğrenme Ortamlarına Yönelik Motivasyon Düzeyleri. *Electronic Turkish Studies*, 16(1).
- Benabderrazık, Y., & Benhıma, M. (2021). The Relationship Between Motivation And Learning Strategies Among English Department Students During Covid-19 Distance Education. *Revue Linguistique Et Référentiels Interculturels*, 2(2), 124-138.
- Caldeira, A., Lopes, S. O., Costa, A. R., & Figueiredo, I. (2020, April). The Effects Of Motivation İn Student Academic Success. In 2020 Ieee Global Engineering Education Conference (Educon) (Pp. 1444-1450). Ieee.
- Fidalgo, P., Thormann, J., Kulyk, O., & Lencastre, J. A. (2020). Students' Perceptions On Distance Education: A Multinational Study. *International Journal Of Educational Technology İn Higher Education*, 17, 1-18.
- Fırat, M., Kılınç, H., & Yüzer, T. V. (2018). Level Of İntrinsic Motivation Of Distance Education Students İn E-Learning Environments. *Journal Of Computer Assisted Learning*, 34(1), 63-70.
- Guillaşper, J. N., Soriano, G. P., & Oducado, R. M. F. (2020). Psychometric Properties Of 'Attitude Towards E-Learning Scale' among Nursing Students. *International Journal Of Educational Sciences*, 30(1-3), 1-5.
- Haznedar, Ö., & Baran, B. (2012). Eğitim Fakültesi Öğrencileri İçin E-Öğrenmeye Yönelik Genel Bir Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Eğitim Teknolojisi Kuram Ve Uygulama*, 2(2), 42-59.
- Hebebcı, M. T., Bertiz, Y., & Alan, S. (2020). Investigation Of Views Of Students And Teachers On Distance Education Practices During The Coronavirus (Covid-19) Pandemic. *International Journal Of Technology İn Education And Science*, 4(4), 267-282.
- Illarionova, L. P., Karzhanova, N. V., Ishmuradova, A. M., Nazarenko, S. V., Korzhuev, A. V., & Ryazanova, E. L. (2021). Student Attitude To Distance Education: Pros And Cons. *Cypriot Journal Of Educational Sciences*, 16(3), 1319-1327.
- Kuloğlu, M. E. (2020). Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Akademik Başarıları, Başarı Motivasyonları Ve Can Sıkıntıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Akademik Platform Eğitim Ve Değişim Dergisi*, 3(1), 48-60.
- Mukhametshin, A., Asratyan, N., Safina, A., Gaifutdinov, A., Ganieva, G., & Ganieva, A. (2021). Students' Attitude To E-Learning. In *Shs Web Of Conferences* (Vol. 97, P. 01042). Edp Sciences.
- Neroni, J., Meijs, C., Gijsselaers, H. J., Kirschner, P. A., & De Groot, R. H. (2019). Learning Strategies And Academic Performance İn Distance Education. *Learning And Individual Differences*, 73, 1-7.
- Özkan, İ., Taylan, S., & İlaslan, E. (2021). The Experiences Of Nursing Students Towards Distance Education During The Covid-19 Pandemic. *International E-Journal Of Educational Studies*, 5(10), 106-117.
- Ramos-Morcillo, A. J., Leal-Costa, C., Moral-García, J. E., & Ruzafa-Martínez, M. (2020). Experiences Of Nursing Students During The Abrupt Change From Face-To-Face To E-Learning Education During The First Month Of Confinement Due To Covid-19 İn Spain. *International Journal Of Environmental Research And Public Health*, 17(15), 5519.
- Saritepeci, M., & Durak, H. (2016). Bilgi Teknolojilerinin Temelleri Ünitesinin İşlenmesinde Dijital Hikâye Anlatımı Kullanımının Öğrenen Motivasyonuna Etkisi. *Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi - Journal Of Research In Education And Teaching*, 5(Özel Sayı), 258-265.
- Ustaoglu, E. T. (2020). E-Öğrenme İçin Kritik Başarı Faktörleri: Alanyazın Derlemesi. *Bandırma Onyedı Eylöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-23.
- Wang, Q., Lee, K. C. S., & Hoque, K. E. (2023). The Mediating Role Of Classroom Climate And Student Self-Efficacy İn The Relationship Between Teacher Leadership Style And Student Academic Motivation: Evidence From China. *The Asia-Pacific Education Researcher*, 32(4), 561-571.